Poštnina pavšalirana.

Uredništvo in upravništvo lista je v Ljubljani Breg št. 12. Telefon 119.

Štev. 20. V Ljubljani, 19. maja 1923. Leto III.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsako soboto.

Celoletna naročnina 50·— D
mesečna 4·— „
Inozemstvo celoletno 100 D.
Posamezne
mam. beseda 25 p.

Kossmajerjeva ul. 1. Ljubljana

Kaj hočemo? *Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega slovenskega ljudstva!*

Nova država in stara ustava.

Poznavalec gospodarskih, političnih, socijalnih in kulturnih prilik v naši državi bo pri pregledu njene, danes veljavne, takozvane »Vidovdanske ustave« takoj spoznal, da je ta ustava plod **omejene politično nacionalistične ideologije.** Ta ideologija se je pojavila v osemnajstem stoletju ob ustvarjanju »nacionalnih« držav. Devetnajsto stoletje je to ideologijo razvilo in — upropastilo. Svetovna vojna s svojim nadaljevanjem, z mirovnimi pogodbami, je napravila velika vprašanja **politične politike** za odločilna v življenju človeštva; toda le na videz, zakaj v resnici jih je sploh uničila. Vsaka država, naj je bila premagana, naj je ostala zmagovalka, je danes prisiljena baviti se s **temeljnim problemom razredov in socialno-gospodarske razvrstitve** ljudstva v obče. Zunanja politika in politična politika daje danes zadnje predstave v svetovnem cirkusu, da se potem umakne veliki **mednarodni gospodarski in socialni politiki.** Ta resnično velika gmotna vprašanja pa bodo odločile nravnostne vrednote: duh in morala. To je čisto jasno pokazal tudi potek ruske revolucije potom socialističnega socijalnega gibanja v povojni Evropi. Ostalo je le to, kar je vzrastlo iz nature same: narodi. Vsak narod pa bo pri reševanju velikih vprašanj mednarodne gospodarske in socijalne politike prejel le toliko, kolikor bo dajal sam.

Zgolj politična nacijonalistična ideologija, na kateri izključno temelji naša »Vidovdanska ustava«, vsega tega ne izreka in ne priznava zaradi tega, ker je prestara, ker ni plod dobe, v kateri se je rodila. Ta ideologija pozna zgolj formo, vsebino njeno, resničnega življenja, pa ne. Zgolj politična nacijonalistična ideologija pozna le tista navidezno velika in odločilna politična vprašanja zunanje politike in politične politike, ki so jih svetovna vojna in »mirovne« pogodbe likvidirale za vedno. V ospredje stopa v zvezi z mednarodno in gospodarsko in socijalno politiko — **socijologija,** to je proučavanje resničnega življenja razredov in stanov. Polom svetovne vojne je jasno pokazal, zakaj so bile ustave raznih držav, uprava in hierarhija, tako zamotane reči, ki so za silo še nekako zadoščale v lenih mirnih časih, ki pa so postale neporabljive pri prvi burji, pri hitrejšem teku življenja. Stara birokracija je propadla v svoji nesposobnosti, v časih nevarnosti so morali vzeti vajeti v roke drugi ljudje.

Vse to so tvorci »Vidovdanske ustave« prezrli, zakaj med njimi ni bilo socijologov. In so začeli graditi našo novo državo po starih zgledih iz osemnajstega stoletja. Vpregli so se v staro, že obrabljeno državno kočijo z livriranimi vozniki (staro, nesposobno birokracijo) ter se ne morejo dovolj načuditi, da kočija ne pride nikamor naprej, da ne more priti iz blata, da se vsak hip prevrača, da se sedaj to, sedaj ono kolo stre in da slepi konji in vozniki ne vidijo, kam vodi pot. To vse se dogaja v času železnic, zrakoplovov in avtomobilov.

Pa ne samo to. Socijologu to spoznanje samo še ne zadošča pri praktičnem sodelovanju, ko se gradi nova država! Pameten in modern državnik mora vedeti, da je njegova **dolžnost** že ustvarjeno ohraniti (samo neroden posel ali pa pijanec razbija posodo!), njegova **pravica** pa je pustiti rasti, kar se šele ustvarja in goji. Svojeglavost ni čednost politika ali državnika, a svojeglavost je, če se razbija skupaj vzrastle dežele samovoljno, iz omejene politično nacijonalistične ideologije, kakor je to storila in izvršila jugoslovanska konstituanta iz l. 1920. To dokazuje tudi **pomanjkanje** narodnega čuta in nacijonalno ustvarjajoče sile.

Sedanji naš ustavni položaj nas ne izključuje le od tekme pri mednarodni gospodarski in socijalni politiki, temveč nas mehanizira, pa niti ne v kapitalističnem smislu, temveč zgolj vojaško in birokratično. S tem je pojasnena nesposobnost zgolj formalne politične nacijonalistične ideologije, ki je tuja današnji socijalni dobi. Danes je vidno, da je zgolj politični pojem države izgubil svojo posebno, nikoli dvomljivo vodilnost pri izzidavi narodov in da je nastala potreba nove tvorbe. Naša nova nacijonalna in socijalna državna tvorba se še ni pričela zidati. Postaviti se tudi ne more od danes do jutri. Tega ne morejo nikoli izvršiti niti komunisti niti ljudje te zgolj nacijonalistične politične ideologije. To more napraviti le cela vrsta ljudskih del, ki jih omogoči samo socialna in demokratična državna ustava, ne prepisana od koderkoli, ampak spoznana kot rezultanta naše lastne bitnosti in naše južnoslovanske bodočnosti.

Prof. dr. Lončar je v svojem zadnjem članku »Srbi in Slovenci« pokazal na praktično to pot. To je pot spoznanja o resničnem obstoju treh narodov, kakor jih je ustvarila in izoblikovala tisočletna zgodovina ter nujna potreba samouprave na načelu o suverenosti ljudstva.

Abditus.

Političen položaj

Vedno bolj jasno se kaže, po kateri poti moramo hoditi, da pridemo do ozdravljenja naših notranje-političnih obupnih razmer. Komaj je storjen začetek in že se čuti kot oddih po mori, ki je tlačila celo državo. Ta začetek obstoji v porazu demokratov pri volitvah in v tem, da so izločeni od vlade in potisnjeni v brezpomembno opozicijo.

Ni naš namen tukaj, da bi se spuščali v presojo socijalnega programa demokratov, ki je itak obstojal samo na papirju, ozrli se bomo samo na njih politični program. Glavna točka tega programa je bila, **da ni v naši državi Srbov, Slovencev in Hrvatov, da torej ni treh narodov, ampak samo eden, ki se imenuje »Jugosloven«.** S tem so se odprla na široko vrata vsem nadlogam, ki nas tarejo od zjedinjenja vsako leto bolj.

Kajti vzemimo, **da bi bili demokrati o tem res prepričani, kar so govorili** — kaj je sledilo iz tega? Odprta je bila pot svobodni konkurenci za moč v državi, pot nadvlade enega naroda nad drugim. Kajti prvič smo Slovenci in Hrvati vsak zase že številno slabejši od Srbijancev in njihovih pristašev v tostranskih deželah. Drugič so imeli in imajo Srbi vso moč v rokah. In tretjič — kar je glavno: Srbi so po tradiciji imperijalističen narod, ki je navajen gospodariti in vladati, mi in Hrvati pa, ki nismo imeli svoje države in svoje vojske, smo bili pod tujim jarmom, brez vsakega smisla za vladanje nad drugimi — saj smo se komaj s težkim naporom branili za najnujnejše življenske pravice. Jasno je moralo biti torej, da se bo začel tisti dan, ko bo odprta pot tekmi za nadvlado v državi, v državi boj, v katerem bodo podlegli Hrvati in Slovenci. Tako se je tudi zgodilo in Slovenci in Hrvati so bili vladani iz Belgrada kakor preje iz Budimpešte in Dunaja. To je rodilo odpor, ki se je vedno večal in grozil, da pride do nezmožnosti mirnega sožitja Srbov, Hrvatov in Slovencev v tej državi.

Torej že tedaj, če bi bili demokrati res samo »Jugoslovani«, je bilo gotovo, da bi ta stranka, če bi ostala dalje časa na vladi, pripeljala državo v gospodarski in politični kaos. Je pa še nekaj drugega. Demokrati imajo svojo moč v Srbiji, in srbski demokrati so najpreje Srbi — in potem še-le čez dolgo »Jugosloveni«. Pod plaščem demokratizma se je skrival torej srbski imperijalizem, ker niso hrvatski in slovenski demokrati pomenili nič. Jedini izmed Hrvatov, ki je kaj pomenil, je bil Pribičević: on je sicer s Hrvatskega, a je Srb — in sicer mogoče najhujši srbski imperijalist, saj je znano kako gleda Hrvate. Ali je potem čudno, da se pod tako vlado, ki je poleg tega vladala vendarle samo z žandarji in vojaki — da je torej prišlo do takih razmer v državi? Mislimo, da ne; kajti drugače **ni moglo biti.**

Demokrati so noč in dan ponavljati, da so državno-pravno vprašanja avtonomije in federacije

LISTEK.

Ignacij Mihevc:

Vse naprodaj.

Zanoškar v Bohinju je bil strasten lovec in ljubitelj psov. Lani je kar cel teden pripovedoval svoji družini, da se pelje na ljubljansko pasjo razstavo. To je slišala tudi njegova najmlajša hčerka Mara, petletna ljubljenka Zanoškarjeva. Še pri večerji je Mara sedela navadno v Zanoškarjevem naročju, ki jo je v enomer gladil z roko po zlatih lasceh. Mara je vsak Zanoškarjev pogovor z ženo pazljivo poslušala. In ko je slišala, da pojde atek v Ljubljano na pasjo razstavo, se je tudi v njej zbudila želja, da ga spremlja. Zadnje tri dni je Mara pričela prositi, da jo vzame s seboj, ker bi rada videla velike hiše in mnogo lepih kužkov. Zanoškar se je končno vdal otroški prošnji ter naročil zadnji večer ženi:

»No, naj pa gre Mara z menoj v Ljubljano; zjutraj jo lepo opravi, pa se peljeva.«

Že zgodaj zjutraj se odpelje Mara s svojim atekom prvič po železnici v Ljubljano.

Na pasji razstavi je Mara videla mnogo kužkov, nekateri so ji bili všeč, pa tudi mnogo grdih, mršavih je bilo vmes.

Zanoškar se vstavi pred mršavim psom, ki je imel na vratu obešeno tablico iz trdega papirja, na kateri je bilo zapisano: »Naprodaj!« Mara vpraša:

»Zakaj ima kužek tamle na vratu tablico?«

»Naprodaj je, tako je zapisano«, odgovori Zanoškar.

»Ata, ali tudi žive reči prodajajo?«

»Tudi, tudi; ali ne veš, da prodajamo in kupujemo kravice, prašiče, konje, kokoši in druge živali?«

Ko je Zanoškar ogledal razstavo, je šel z otrokom k svoji poročeni sestri na Aleksandrovi cesti. Tam se je toliko zamudil, da se tisti večer ni mogel več vrniti z vlakom domov. Po večerji je sestra otroka spravila spat. Zanoškar pa si je šel ogledovat ljubljansko življenje.

Krene jo Zanoškar po Dunajski cesti in zavije v gostilno pri Figovcu. Tam prisede k mizi, kjer sta sedela dva moža, mlajši in starejši s svojo ženo. Zanoškar posluša pogovor teh ljudi, ki so bili najbrže boljšega kmetiškega stanu.

»I, če se vzameta, dam še dvajsetisoč kron povrhu; stotisoč dobiš takoj, drugo pa spomladi.«

»To je vse prav, a samo za streho na hlevu, če jo dam popraviti, rabim vsaj desettisoč kron.«

Tak pogovor je bil med starejšim in mlajšim možem. »Glihala« sta moža za hčerko.

Žena se med tem namuzne bodočemu zetu in mu pošepne na uho:

»Kar vzemi Ančko, bom še jaz nekaj dodala, ne da bi stari vedel!«

Nato se obrne zet k očetu, ga pogleda, oče pa vpraša:

»»No, kako je?«

»I, pa udarimo!«

Roke so plosknile, kupčija za Ančko je bi la sklenjena, materi pa je zaigral zadovoljen smeh okolu ustnic.

Zanoškar nejevoljno zamrmra:

»Tudi, tudi žive stvari se prodajajo — žalostno; plačam prosim!«

Zanoškar plača svoj vrček piva ter odide.

Ko stopi na ulico, začuje cvileče glasove godbe pri gugalnicah v tivolskem drevoredu. Mehanično jo krene Zanoškar proti Lattermanovemu drevoredu. Ne daleč gugalnic obstoji, a tik njega za drevesom stojita mlado dekle, lepih črnih kuštravih las, toda razmeroma slabo opravljeno, ob njem pa mlad, suh in bled fantič, moderno oblečen, po poklicu natakar ali pa sin ljubljanskega trgovca. Desno roko je držal mladenič dekletu na rami, z levo pa božal po licu.

»No, ali greš, sto kron ti dam?«

»Bojim se, da ne bi kdo videl?«

»Beži no, kaj bi se bala, kar pojdi!«

In krenila sta po drevoredu v večerni mrak.

Zanoškar se ozre za njima, pljune in zamrmra:

»Vse, vse je naprodaj, tudi žive stvari so naprodaj! Ženske so naprodaj, vse je kupljivo.«

Zanoškar ubere pot zopet v mesto. Izmučen od hoje in zamišljen stopi v kavarno »Evropo«, da bi se

brez pomembna, glavno da je gospodarska politika. Mi vemo, zakaj so demokrati tako govorili: **obrniti so hoteli pozornost od tega, kako so Srbi počasi zavladovali nad celo državo.** Pa tudi če ne bi bili tako mislili, bi bilo njihovo prizadevanje zaman. **Kajti pri nas se ne da delati nobena pravična in uspešna gospodarska politika, dokler ni izvedena federacija.** Pri nas je vprašanje federacije mnogo globlje, kot si nekateri politiki po navadi mislijo. **V vprašanju federacije leži pri nas stoletna borba celega naroda, da vlada sam nad seboj.** In ko se je združil naš narod s Srbi in Hrvati v eno državo, je hotel od takrat dalje vladati sam sebe — samo tiste zadeve, ki so za celo državo skupne, naj bi se upravljale skupno: to se pravi: ne Srbi sami, ali Hrvati sami, ali Slovenci sami — **ampak vsi skupaj.** Boj za lastno državnost slovenskega naroda se ne da spraviti s sveta s tem, da obogati v novi državi kak trgovec ali kaka banka, tu gre za nekaj mnogo globljega. To naj si zapomnijo poleg demokratov tudi vsi drugi politiki v državi, kajti drugače bo šel narod preko njih, kakor je šel irski narod preko svojih voditeljev, ki jih je omamil sladki angleški glas.

In zdaj, ko je potisnjena v stran tista politična stranka, ki je bila največja ovira za mirno ureditev razmer v naši državi, je treba iti na delo in imeti pred očmi glavni cilj, to je: **tako ureditev države, da bo zagotovljeno mirno sožitje vseh treh narodov in onemogočena vsaka nadvlada enega nad drugim.** Tukaj priporočamo slovenskim zastopnikom odločnost, vstrajnost in skrajno opreznost. Radikali so namreč ravno taki srbski imperialisti kot demokrati; to je eno. Drugič so razvili po demokratičnem receptu veliko agitacijo za ustanovitev radikalne stranke po celi državi: **to bi se reklo, zavladati nad Slovenci in Hrvati potom radikalne stranke, ker bi pod plaščem radikalizma uganjala srbski imperializem in srbsko nadvlado.** Na vse to naj pazijo zastopniki slovenskega naroda in naj se ne dajo premotiti, da bi se prodali za skledo leče: to se pravi, da bi za par uradniških mest in par strankarskih koncesij izdali idejo federacije. Besede so eno, dejanja drugo — a narod je sit besed in hoče dejanj. In narod bo sodil po dejanjih.

Kaj zahtevajo Hrvatje.

V Zagrebu je izšla brošura, ki jo je napisal po naročilu hrvaške republikanske kmečke stranke dr. Rudolf Horvat, in v kateri na jako pregleden način našteva in utemeljuje politične zahteve Hrvatov. Ker bo vsebina te knjižice gotovo zanimala tudi veliko število naših naročnikov, smo napravili iz knjižice kratek izvleček.

a) **Konfederacija (zveza držav).**

Prvo, kar zahteva Radićeva stranka, je konfederacija (zveza držav). To zahtevajo zato, **ker pri ustvarjanju današnje države SHS niso sodelovali pravi, od ljudstva izvoljeni predstavniki hrvaškega naroda.** Kljub temu Hrvatje ne nastopajo proti dananšji državi kot taki, ampak priznavajo meje, ki so jih določile tej državi velesile v mirovnih pogodbah. Zato so Hrvati tudi vedno pripravljeni skupne državne meje braniti. Iz tega sledi, da Hrvatje niso »protidržaven element«, kakor jih je slikal Svetozar Pribičević.

Rezultat volitev za dne 18. marca l. 1923. jasno dokazuje, da s sedanjo notranjo ureditvijo države Hrvatje niso zadovoljni. Za hrvaško republikansko kmečko stranko je bilo oddanih nad 475 tisoč glasov. Program te stranke pa zahteva, da stopijo Hrvatje s Srbi v konfederacijo (zvezo držav).

b) **Kaj je konfederacija (zveza držav)?**

Pod »konfederacijo« razumejo Hrvatje tako ureditev države SHS, **v kateri bi bile Hrvatska in Srbija dve popolnoma enakopravni državi.** Na zunaj bi ta zveza izgledala kot ena država po vzoru Amerike, Anglije, Nemčije ali Švice, torej **kot zveza.** Zato bi imeli tudi **eno samo ministrstvo vnanjih zadev,** kateremu bi bili podrejeni vsi naši konzulati v inostranstvu. Pri imenovanju konzulov pa bi bilo treba varovati enakopravnost, kar je lahko dosegljivo, če pomislimo, da imajo v nekaterih državah (n. pr. na Grškem, v Bolgariji itd.) Srbi večje interese, v drugih državah (n. pr. v Ameriki) pa Hrvatje.

Skupno bi bilo dalje še: 1. sklepanje državnih in trgovskih pogodb z drugimi državami. 2. Carinsko ozemlje. 3. Visokost carin bi določale obe državi, Srbija in Hrvatska, sporazumno. Pobirala pa se carina ne bi na meji, ampak na kraju bivališča trgovca, ki je robo naročil. 4. Sporazumno bi se določila višina monopolskih taks. 5. Železnice, ki bi šle po ozemlju obeh držav, bi se gradile sporazumno, upravljale pa bi se teritorijalno, t. j. Srbija bi upravljala proge, ki bi tekle po srbskem, Hrvaška pa proge, ki bi tekle po hrvaškem ozemlju. 6. Poštne, telefonske in telegrafske pristojbine bi se določale sporazumno. 7. Sporazumno se določijo mere in uteži za obe državi. Isto velja glede višine trošarine na konzumne predmete. 8. Skupen bi bil trgovski in menični zakon. 9. Armada bi bila skupna, vsaka država pa bi zase skrbela za opremo, hrano in za orožje. 10. Potni predpisi bi bili enaki.

c) **Denarstvo.**

Želeti bi bilo tudi, da bi imeli obe državi **skupen denar.** Toda v tem oziru so Hrvatje doživeli po l. 1918. tako bridke izkušnje s Srbijo, **da nič več ne žele imeti s Srbijo skupnega denarstva.** V dobi od 29. oktobra l. 1919. pa do 1. decembra istega leta, ko je Hrvatska bila samostojna država, je bilo vrednih 100 kron v Švici 22 frankov, danes pa je 100 kron vrednih le še nekaj nad 1 frank, to pa vsled nesposobnosti srbskih finančnih ministrov, ki so »srečno« znižali vrednost krone na šestnajsti del od l. 1918. dalje tudi Narodna banka neprestano ovira razvoj hrvaške industrije in obrti. Zato zahtevajo Hrvatje svojo banko za sebe v Zagrebu, ki bi vodila vse denarstvo Hrvaške. Hrvatje so prepričani, da bi se hrvaška krona (dinar ali forint) vsled pridnosti in varčnosti hrvaškega ljudstva kmalu znatno dvignila.

d) **Obseg hrvaške države.**

Hrvaška država naj bi obsegala vse one kraje, kjer so dobili hrvaški poslanci pri zadnjih volitvah znatno večino: Hrvaško, Slavonijo, Dalmacijo, Medmurje, istrsko Kastavščino in otok Krk. Pod »Srbijo« razumejo Hrvatje severno in južno Srbijo. Dobro bi bilo tudi, če bi se tej »zvezi držav« pridružile tudi **Slovenija,** Bosna in Črna gora **kot popolnoma samostojne države.** Mnogi pa trdijo, da ljudstvo v teh deželah ne zahteva svoje države, ampak da bi bilo zadovoljno z avtonomijo, da bi se mogli samostojno razvijati. Naj bi torej dobili avtonomijo vsaj glede uprave, sodstva, prosvete, vere, narodnega gospodarstva, šumarstva, cest in financ za vse imenovane vrste državne uprave. Ravno tako avtonomijo naj bi dobile tudi Bačka, Baranja in Banat.

Za slučaj, da se **Slovenija,** Črnagora, Vojvodina in Bosna zadovolje z avtonomijo, naj odloči plebiscit, ali se hočejo pridružiti hrvaški ali srbski državi.

e) **Hrvaška vlada.**

Če bi tvorilo Hrvaška in Srbija federacija (zvezno državo), bi bila to samo ena država, ki bi morala imeti tudi le eno ustavo. Hrvatje pa hočejo **dve** državi, ki bi bili sicer zvezani, a vsaka bi imela svojo ustavo (= konfederacija, zveza držav). Če hočejo Srbi obdržati vidovdansko ustavo, naj jo imajo. Hrvatje pa so glasovali pri zadnjih volitvah proti tej ustavi **in hočejo zato svojo ustavo in svojo posebno vlado za Hrvaško.** Ta vlada bi obsegala 8 ministrov: notranje zadeve, prosveta, pravosodje, narodno gospodarstvo, finance, trgovina in promet, deželna bramba in socijalno skrbstvo.

f) **Kralj in ban.**

Hrvaški ban bi bil na Hrvaškem to, kar je drugod predsednik republike. Ako pa pride do sporazuma s Srbi, se Hrvatje ne bi prav nič upirali, če bi bil kralj na zunaj »vidni predstavnik skupne države«. V tem slučaju bi Hrvatje priznali kralju tudi nekaj vladarskih pravic, n. pr. da imenuje (skupnega) ministra vnanjih zadev. Tudi vrhovni poveljnik skupne armade bi bil kralj in zato bi Hrvatje tudi prispevali k stroškom za vzdrževanje dvora.

*

Danes je na dnevnem redu vprašanje sporazuma med Srbi in Hrvati. Z ozirom na ravnokar naštete zahteve Hrvatov mi zelo dvomimo, da bi v doglednem času do sporazuma prišli. Srbi se čutijo preveč za zmagovalce in gledajo na nas »prečane« silno prezirljivo kot na premagance. Zato bo medsebojen boj še jako dolg in hud, kar smo mi vedno trdili, in bo zahteval jeklenih živcev in železne vztrajnosti.

Pač pa bi utegnil vnanjepolitični položaj zelo pospešiti razvoj dogodkov pri nas doma.

Kaj je to „Džemijet"?

V Macedoniji živi približno en milijon muslimanov, ki so po narodnosti Turki in Arnavti. Ti so ustvarili svojo lastno narodno organizacijo, ki je njihova predstavnica ter se imenuje „džemijet". Ta beseda je turška ter pomeni „organizacijo". Ta nacionalna organizacija je postala pri zadnjih volitvah tudi p o l i t i č n a organizacija macedonskih Turkov. Z njo so stopile v stike razne srbijanske stranke, ki so se je hotele pri volitvah poslužiti. Zlasti so poskušali srbski radikalci napraviti z džemijetom volilni kompromis, ki se pa ni posrečil.

Džemijet je na to nastopil samostojno ter je dobil 13 mandatov. Pri razmerah v Macedoniji je jasno, da je džemijet nekak verski in nacionalni blok macedonskih mohamedancev, to tembolj, ker so ti verski fanatiki brez večje individualne in politične kulture. Pri volilni agitaciji so se njegovi agitatorji pozivljali predvsem na islam in vero. Agitacijo so vodili zlasti muftiji (verske starešine) ter so se posluževali tudi džamij (turških cerkvâ). Ta mohamedanska organizacija stremi tudi po praktičnih političnih ciljih — to je po večji verski avtonomiji ter po čisto turških šolah. Seveda ima ta organizacija tudi **globoko socialno ozadje.** Turki in Arnavti so bili pred balk. vojno **gospodujoči sloj** v Macedoniji: veleposestniki. Po **„osvoboditvi"** Macedonije so Srbi svečano obetali izvedbo **agrarne reforme** v korist **krščanske raje.** Te obljube niso izvedli, temveč so samo prepodili iz zemlje nekaj političnih eksponentov starega fevdalnega turškega režima, katerih zemljo so potem „pridobile" posamezne belgrajske familije — tudi „ovaj" Pašić ima tam veliko posestvo iz tistih dni. Po svetovni vojni so se začeli naseljevati na prostranem Kosovem polju razni begunci in drugi reveži. Tudi nekaj slovenskih družin se je tam naselilo.

Džemijet zahteva sedaj, da se vsako nadaljno naseljevanje ustavi, da se turška posestva puste v miru, da se na vsa uradna mesta postavi mohamedansko uradništvo iz Bosne, da bodi uradni jezik turški itd. Mnogo muslimanov se je iz Kosovega že preselilo v Malo Azijo, pa džemijet agitira med njimi, naj ostanejo doma. Zavest macedonskih muslimanov se je silno povzdignila, odkar je v Aziji premagal Grke Kemal paša in je kljub evropski diplomaciji prišel s svojo vojsko v Carigrad.

„Džemijet" je torej politična organizacija, ki daje mnogim, zlasti starejšim svojim članom, tiho upanje, da se povrne kdaj v Macedonijo zopet turška država. V socialnem pogledu je džemijet reakcionaren in protiven je tudi zapadni evropski civilizaciji in kulturi.

V parlamentu se je teh 13 poslancev džemijeta priglasilo k srbskemu radikalnemu klubu, od katerega pričakujejo, da bo njihovim težnjam največ in najlažje ugodil.

Politične stranke in mi.

Našemu glasilu se večkrat očita od raznih strani, da smo pravzaprav samo nekako slepilo za javnost — v resnici pa da smo priganjači neke gotove politične stranke. Vsa naša pojasnila na ta očitanja niso zalegla nič, ampak gre ta melodija vedno naprej in je noče biti konca kot morske kače. Ker so zdaj volitve končane in se je razburjenje izvoljenih in neizvoljenih kandidatov malo poleglo, mislimo, da ne bo odveč, če še enkrat jasno povemo svoje stališče.

Mi smo »združenje avtonomistov«, torej tistih Slovencev, ki zahtevajo za Slovenijo zakonodajno avtonomijo — nismo pa za sedaj še nobena politična stranka.

---

nekoliko odpočil. Sede k mizi in naroči kavo. Poleg njegove mize sedita dve gosposki dami ter se pogovarjata:

»Ali si že dobila »amo«?« Tisto Lojziko z Viča vzemi; močna je, to jako ugodno upliva na otroka, če ima dojilja velika prsa.«

»A ta je bila v tobačni tovarni in je bolj ali manj prepojena z nikotinom.«

»Meniš?«

»Tako menim, a poprej še vprašam našega zdravnika, kaj poreče. Ta bo že vedel, kako je, ker je že več let zdravnik v tobačni tovarni.«

»Hm, prav imaš, res, kar vprašaj ga!«

»Ti, če pojdeva v gledališče, čas je že!«

Dami sta plačali vsaka svoj sladoled in osem keksov, pa sta odšli.

Zanoškar je že ves razburjen zamrmral:

»Tudi ženska prsa so naprodaj!«

Komaj sta dami odnesli pete, sedeta k isti mizi dva gospoda. Oprezno sta se ozirala ter sta imela očividno važen intimen razgovor. Zanoškarjevemu posluhu tudi ta pogovor ni ušel.

»No, ali pristopiš k naši stranki ali ne; glej, pri nas so ljudje, ki imajo nekaj pod palcem. Če boš delal za nas, pisal za našo stranko, ti bo že minister postlal tako, da boš dobro ležal!«

»Bože, to je težko; prepričanje, načela, zajadrati v nesigurne vode? Kako naj to storim?«

»E, kaj prepričanje, cvenk, to je glavno!«

Gospoda sta opazila, da Zanoškar prisluškava. Nenadoma sta sedla k drugi mizi in se zaničljivo ozrla na Zanoškarja.

Tudi Zanoškar ni imel več obstanka, plačal je in odšel. Šele zunaj na Dunajski cesti je vzkliknil:

»Res, vse je naprodaj! Psi so naprodaj, ženske prsi so naprodaj, ženske so naprodaj, načela, razum in pamet ljudi so naprodaj! Vsakdo od nas bi moral nositi na vratu tablico z napisom:

»Naprodaj!«

Da nismo ustanovili stranke, za to je bil pri nas merodajen naslednji razlog: mi smo smatrali da je za kulturen gospodarski in socijalni obstoj in razvoj Slovenije potrebna najpreje zakonodajna avtonomija Slovenije in da so vsa druga vprašanja zaenkrat bolj postranskega pomena, ker se sploh ne dajo rešiti brez zakonodajne avtonomije. Bilo je torej treba dopovedati Slovencem **brez razlike strank,** kaj je za sedaj prva politična naloga. To pa smo najlažje vršili s tem, da smo ostali **izven strank in nad strankami,** da nam ne bi mogel kdo očitati da delamo za svoj strankarski interes. **Ker nam je šlo za idejo, smo se izognili vsakemu strankarstvu, samo da ne škodimo ideji avtonomije.**

Pri tem smo si bili na jasnem takoj pri prvem nastopu, da ne zastopa nobena slovenska politična stranka zakonodajne avtonomije Slovenije v tistem širokem in pristnem pomenu, v pomenu federacije. To pa nas ni smelo motiti, da ne bi bili pobijali predvsem tistih strank, ki ne samo, da niso imele v svojih programih sploh nobene avtonomije, — ampak so se izrekle naravnost za najstrožji centralizem. In če je prišla pisava našega lista v prid tisti stranki na Slovenskem, ki je imela v programu najbolj izraženo idejo avtonomije, naj si pripišejo tiste stranke same sebi, ki so mislile, da lahko par ljudi vsili celemu narodu svojo voljo in svojo politiko. Naš namen ni bil, delati propagando za to ali ono politično stranko, mi smo si stavili za cilj, **da združimo vse Slovence vseh političnih strank pod enem praporom, pod praporom zakonodajne avtonomije.** Če se nam ni to posrečilo, ni naša krivda.

Tako se je moralo zgoditi, da se je zbralo slovensko ljudstvo okoli SLS, ker je imela med vsemi političnimi slovenskimi strankami še najbolj izrazit avtonomističen program. Slovensko ljudstvo ni dalo SLS mandatov kot politični stranki, **ampak kot stranki, ki se bo borila za zakonodajno avtonomijo cele Slovenije.**

To je treba imeti vedno pred očmi, da se ne pozabi, koga zastopa SLS danes v Belgradu. **Ne zastopa le pristašev SLS, ampak Slovensko ljudstvo.**

In slovenski narod ve to dobro, zato pa se mora SLS zavedati, kakšno nalogo je prevzela nase. Mi vemo, da se ne da doseči avtonomija od danes do jutri, vemo tudi, da je na Slovenskem bridka stvar, uganjati politiko abstinence. In ker ni mogoče doseči avtonomije v enem dnevu, smo zato, da se spravi pod streho najpreje par najnujnejših zakonov, kakor so uradniški, invalidski in drugi. To pa je samo predhodno delo, ki kriči po rešitvi, z vprašanjem avtonomije Slovenije pa nima to nobenega stika. Če bi kdo mislil, da je že s tem dosežena avtonomija, če se izmenja eventualno šef deželne uprave in par uradnikov, bi se bridko motil. Ta vlada ima nalogo, da poleg najnujnejšega zakonskega dela pripravi v tem zasedanju vse za volitve v novo ustavotvorno skupščino. Če pa zastopniki Slovenije mogoče mislijo, da se bo sprejelo samo par zakonov in potem lahko lepo dalje vladalo po stari navadi — ali pa se celo po sprejetju teh par zakonov lahko zopet razpisale **navadne** nove volitve — potem jim pravimo, da se motijo. **Ali imajo zagotovilo, da se bo počasi pristopilo k pripravam za revizijo ustave — če pa ne, naj lepo zapuste Belgrad in naj vladata Pašić in Pribičević.** Od samih obljub in taktičnih potez ne bomo dobili nikdar avtonomije Slovenije. Ta pa je za nas glavna stvar, in če misli mogoče danes kdo, da bi jo lahko izigrali, mu povemo, da bi se to zelo maščevalo.

Misli.

Slovenski proletariat ima dolžnost, da v boju za uresničenje narodne svobode stopa v prvi vrsti. To zahteva politična demokracija, ki se zanjo bojuje tudi sam, to je kategorični imperativ kulture, ki se prirodno in polno more razvijati le na podlagi svobodne narodnosti, a kultura je bistven pogoj socialne svobode.

Lončar, Politika in zgodovina.

*

Narodne države so na korist socializmu, ker olajšujejo socialni boj. Ako se pa po centralistični ustavi daje možnost konfesionalne ali plemenske hegemonije, potem se ljudstvo odvrača od socialnih bojev in se zapleta v konfesionalna in plemenska nasprotstva, ki napolnjujejo vso javnost, da zadržujejo splošni napredek.

Lončar, Politika in zgodovina.

*

Vprašanje monarhije ali republike je odvisno od svoje vsebine, ki je v zvezi z državno uredbo na znotraj, kar je bistveno. Slovenci in Hrvati ne moremo narekovati Srbom republikanstva, dokler se sami v večini ne izrečejo zanj, dasi vede zgodovinski razvoj do te državne oblike, zlasti še, ako upoštevamo tudi Bolgare. Na drugi strani pa potrebujemo takšne notranje državne uredbe, ki nastane iz enakopravne volje vseh delov, a ne po diktatu enega.

Lončar, Politika in zgodovina.

*

Ali so južni Slovani en narod ali štirje narodi, to je znanstveno vprašanje in se ne more rešiti politično. Dejstvo je, da so si južni Slovani sorodni po krvi in jeziku; vendar je zgodovinska usoda določila posameznim delom ločen razvoj, kjer ima vsak del svojo literaturo, svoje posebne kulturne prilike, šege in tradicije. Ako upoštevamo ta dejstva, moremo edino uspešno rešiti slovensko in južnoslovansko vprašanje s politično združitvijo, kjer uživa vsak del avtonomijo v vseh rečeh, ki niso po svoji prirodi skupne vsem, da se mu ne bo treba bati nobenega centralističnega zatiranja ali pritiska drugih delov, pri čemer se prepušča bodoče tesnejše združenje prirodnemu svobodnemu razvoju.

Lončar, Politika in zgodovina.

Patriotizem.

Patrijotizem je lepa stvar in bili so časi, ko smo mislili, da tisti, ki vpije: »živela domovina« tudi tako dela. Prosim: bili so časi, ko smo na to verjeli, danes je to nekoliko drugače, ali boljše rečeno: kdor se trka danes na prsi, češ da je velik patrijot, nam je sumljiv, da, mislimo si celo, da se zato trka na prsi — da odvrne pozornost od svojega žepa! To nam kaže sledeči slučaj.

Kakor znano, je sklenila med vojno Antanta, in njej na čelu Anglija, da Nemčijo izstrada in jo tako prisili na kolena, ko je obupovala, da bi jo mogla vojaški premagati. Vsem je še v spominu blokada, ki je hotela Nemčiji odrezati vsak dovoz, ni še pozabljena vojna s podmorskimi čolni, ki se je Nemčija z njimi branila. Šlo je trdo in patrijoti na obeh straneh so se delali, kakor da vidijo samo državo, in nič kot državo.

Sedaj pa je izdal angleški admiral Cousett knjigo, ki človeku zapira sapo, ko jo bere. Admiral Cousett je bil med vojno angleški mornariški zastopnik v skandinavskih deželah, ki so bile celo vojno nevtralne in so imele trgovske zveze na eni strani z Anglijo in na drugi strani z Nemčijo. In Cousett pokaže na podlagi statistike, da je znašal uvoz kakaa iz Anglije v skandinavske dežele v januarju 1913. 260.361 q, v januarju leta 1915 pa 2,626.687!! Odkod to, da so te dežele kar naenkrat desetkrat toliko pojedle, kakor pred tremi leti? Ali se je narod v treh letih podesetoril? O kaj še! **Vse to je šlo skozi te dežele v Nemčijo — v tisto Nemčijo, ki jo je hotela Anglija izstradati!** Približno isto kot za kakao velja tudi za druga živila. In ne samo to. **L. 1917, ko je na Angleškem bila stiska za živež, so v Nemčiji bolje živeli od angleškega živeža — kot v Angliji doma!** Torej se niso angleški veletržci vstrašili niti tega, da bi doma zavladala lakota, v Nemčiji pa dobro živeli — samo, da so oni bogateli!? Kaj bo rekel k temu narod, kaj vojak, ki je prelival svojo kri v strelskih jarkih? Kajti Cousett trdi, da so angleški trgovci in prevozniki **podaljšali vojno za tri leta!**

Koliko gorja in trpljenja so rodila ta tri leta vojne, koliko človeških življenj uničila!

Morda bi se kdo vprašal, če je vedela angleška vlada za to zločinsko početje. O tem ni niti govora, da ne bi bila vlada vedela za to. Kajti Cousett pravi, da med tem, ko so prevažale angleške ladje živež v skandinavske države, so Angleži zaplenili vsako drugo tudi nevtralno ladjo, ki je hotela delati isto. In ko so nekoč Angleži zaplenili amerikansko ladjo, ki je vozila živež v Holandijo, češ, da gredo skozi te države potem živila v Nemčijo, je Amerika protestirala in rekla, da ne more razumeti, kako ne bi smela ona, ki je nevtralna, dovažati Nemčiji živil, če ji jih dovaža v mnogo večji meri Anglija sama, ki je z Nemčijo v vojni! In Angleži so molčali in pustili ameriško ladjo, da je peljala živež Nemcem. In kakor z živili, se je godilo z drugimi stvarmi — tudi kovčegi zunanjega ministrstva ne manjkajo.

Kaj bodo rekli k tem razkritjem zavezniki Anglije, kaj angleški narod sam, ker angleški admiral pač ne bo razširjal kakih — tartarskih vesti!

Bog živi patrijote!

Dnevne vesti.

Naznanilo. Začeli smo priobčevati z današnjo številko nekaj političnih misli iz najnovejšega Lončarjevega spisa »Politika in zgodovina«, ki v kratkem izide.

Sandžak Ljubljana — sandžak Maribor. Po vidovdanski ustavi bi se morala Slovenija razdeliti na dve »oblasti«, t. j. na dve »okrožji« ali na dve »provinci«. Beseda »oblast« pa pomeni v slovenščini čisto nekaj drugega kakor »okrožje« ali »dežela«. V slovenščini pomeni »oblast« neke vrste moč, ki se izraža zlasti v pravici poveljevanja. Zato bi bilo dobro, če bi uporabljali namesto beseda »oblast« v tej zvezi kakšno drugo besedo, n. pr. sandžak« ali pa »mariborski sandžak«, bi vsak vedel, za kaj gre. Če pa govorimo o »oblasti«, pa že nastane zmešnjava. »Jugoslovansko - ujedinjen« pa je en izraz tako kot drugi. »Oblast« je srbsko, »sandžak« pa turško, »ujedinjenje« z muslimani vse premalo upoštevamo. Ali ne bi bilo lepo, če bi Ljubljančan pripovedoval, da je šel v nedeljo iz »Čelibiljubljane« v »Šeher-šiško« ali pa v »Meleg- moste«? — Šalem aleikum!

Kako naročim »Avtonomista«? Napiši na naslov dopisnice »Uprava Avtonomista« v Ljubljani, Breg št. 12. — Na drugo stran pa zapiši: Naročam »Avtonomista« za 1 mesec (za 1 četrt leta, za pol leta, za celo leto). — Kakor hitro prejme uprava dopisnico, odpošlje poštno položnico s katero se na najcenejši način lahko odpošlje naročnina. Pristavi pa vedno točen naslov in zadnjo pošto.

Kadilci, pozor! Ljubljanska tobačna tovarna razglaša v „Uradnem listu" in v „Slov. Narodu" od 15. maja 1923 sledeče: „Dne 18. junija t. l. se bo na ustni dražbi prodalo ca 1600 centov **bukovega listja.** Pogoji dražbe so objavljeni v „Uradnem listu" ter so na vpogled v ekonomiji tobačne tovarne v Ljubljani." Odkritosrčnost monopolne uprave nam je všeč. Sedaj vsaj vemo, kaj kadimo v državi SHS!

Nova draginja. Uradniki ne morejo več shajati s svojimi dosedanjimi plačami. Zato zahtevajo več in bodo tudi dobili več. Država bo morala vsled tega zvišati davke, ali direktne ali indirektne, ali pa oboje, to se še ne vé. Posledica zvišanja davkov pa bo, da bodo producenti in trgovci zvišani davek (in še nekaj več) nabili na dosedanje blagovne cene. Blago bo torej zopet dražje. Tako je še vedno bilo in bo tudi sedaj. To je ‚vijak brez konca', kakor pravijo. Konec ima ta vijak šele pri svetovni konkurenci. Če bi se n. pr. podražil kruh vsled zvišanja davka, se more podražiti le toliko, dokler ne pritisne na ceno kruha svetovna konkurenca. Če dobimo žito oziroma moko iz Amerike cenejše kakor domačo, potem se mora domači producent pri zviševanju cen ustaviti tam, kjer mu to narekuje svetovni trg. Z drugimi besedami: Draginja bo rastla vse dotlej, dokler ne bomo dosegli „svetovne parite", t. j. dokler ne bomo računali v zlatu. To bi bili pa že zdavnaj lahko naredili in vseh teh homatij in prepirov za zvišanje plač itd. bi bilo tudi že zdavnaj konec. V Nemški Avstriji so že prišli tako daleč, mi stojimo pa šele na začetku tega pota, ker naši merodajni gospodje še vedno verjamejo, da bo jugoslovanska papirnata krona enkrat vredna pet zlatih dolarjev.

Separatizem. Odkar so se začela pogajanja med Slovenci, Srbi in Hrvati glede sporazuma o notranji preureditvi naše države v avtonomističnem (federalističnem) smislu, so dvignili naši centralisti, ki so obenem najhujši vladni podrepniki, strašno vpitje, češ, da je "država v nevarnosti", ker jo bodo uničili „separatisti", t. j. ljudje, ki hočejo od skupne države SHS odtrgati se („ločiti"). Posebno glasno vpijeta pri nas „Narod" in „Jutro", torej lista, ki veljata za glasili slovenske inteligence. Med slovensko inteligenco pa je skoro 80 procentov juristov, torej ljudi, ki bi morali že vsled svojih študij vedeti, da je država lahko urejena federalistično ali celo konfederalistično, ali avtonomistično ali pa centralistično. Slovenska inteligenca to tudi dobro ve, pa vendar vpije, da je „država v nevarnosti". Zato ne moremo pripisovati tega vpitja nevednosti slovenske inteligence, ampak njenemu petolizništvu pred Belgradom. Zato pa pravimo, našim kmetom: kadar boste slišali kakšnega „inteligenta" govoriti, da so avtonomisti nevarnost za državo, takrat se mu pomilovalno nasmejte in ga vprašajte, če je dovršil morebiti „enajsto šolo pod vrhniškim mostom". Ali pa mu svetujte, naj gre svoje oslarije pripovedovat izpraševalni komisiji za tretji državni pravniški izpit, če hoče frčati brez perotnic. Tako povejte tekim bedakom, pa boste videli, kako hitro bodo s svojo iz Naroda' in ‚Jutra' nabrano pametjo pri kraju.

Molitve za dež. V vseh belgrajskih cerkvah so se v nedeljo vršile molitve za dež. V belgrajski pravoslavni stolni cerkvi je opravil tozadevne molitve sam patrijarh. — Tako pročajo „Jutranje Novosti". Če bi se vršile molitve za dež v ljubljanskih cerkvah, kaj bi to bilo vpitja o klerikalizmu in o poneumnjevanju ljudstva. Ker pa so molili za dež v Belgradu v pravoslavnih cerkvah, se slovenska „inteligenca" seveda ponižno klanja...

Pevsko društvo Stanković v Sloveniji. V Belgradu imajo pevsko društvo, ki se imenuje „Stanković". To društvo je priredilo ta teden v Sloveniji več koncertov. O koncertih kot takih nimamo namena pisati, ker nas koncerti nič ne brigajo, pač pa moramo pri tej priliki grajati naravnost hlapčevsko vsiljivost slovenskega občinstva ne napram **pevcem** društva „Stanković", ampak

napram **Srbom** v društvu „Stanković". To je bilo priklanjanja in lizanja! In sicer največ od strani slovenske „inteligence", seveda. Če imajo Srbi, ki so člani društva „Stanković", le še trohico **moštva** in **ponosa** v sebi, se jim je moralo to početje gnusiti do dna srca. Je namreč velik razloček med vljudnostjo, prijaznostjo in pravo ljubeznijo in med potuhnjenim lizunstvom in nepotrebnim priklanjanjem. Stvar je ravno taka, kakor je bila ob priliki prvega obiska regenta Aleksandra v Ljubljani. Srbi, ki so takrat spremljali takratnega regenta (sedaj kralja) Aleksandra na njegovem potovanju po Sloveniji, so v Belgradu po svojem povratku res hvalili red in disciplino v Sloveniji, po pravici pa so se čudili, da je med Slovenci tako malo **moškega ponosa,** ki pa vljudnosti in prijaznosti ne izključuje. Tak vtis o Slovencih so morali dobiti tudi Srbi v društvu „Stanković". Nas seveda ne bo prav nič sram, naše „narodne inteligence" najmanj.

Vsa uradna opravila so ustavili okrožni zdravniki v Sloveniji, ker že nekaj mesecev niso dobili nobene plače. To je čisto pravilno. Ali je treba revnim ljudem hoditi k zdravniku, če so bolni? Vležejo naj se v koprive za plot in tam naj počakajo, kaj bo: ali bodo ozdraveli ali pa umrli, nekaj bo že. Bogati ljudje pa itak hodijo v sanatorije in ne potrebujejo državnih zdravnikov. Pa naj še kdo reče, da naša vlada ni modra in varčna!

Drage vojaške obleke. V naši državi imamo že več fabrik za sukno. Te fabrike bi v kratkem času lahko izdelale toliko sukna, da bi vojni minister prav lahko čedno in lepo oblekel vso armado. Tako postopanje pa Belgrajčanom ne diši, ker nič ne nese, in zato je vojni minister sklenil rajši pogodbo za nakup blaga z nekim angleškim judom kakor pa da bi dal zaslužiti domačim fabrikam in domačim delavcem. Sklep pogodbe je seveda posredoval znani g. Rade Pašić, sin ministrskega predsednika Pašića. Tako poročajo belgrajski listi, ki vedo ob enem tudi povedati, da je kupljeno »angleško« blago že vse strohnelo, kar ni čudno, če pomislimo, da so to ostanki angleškega vojnega blaga izza časa svetovne vojske, ki se je do danes valjalo po raznih magacinih in zastonj čakalo na kupca, dokler se ga ni usmililo »bedno dete« Rade Pašić.

Kaj naj nam bo Slovenija? Tako se vprašuje belgrajsko »Vreme« in nadaljuje: »Ali je treba le še en trenotek govoriti o njej? Dokler smo živeli v prepričanju, da živi v nji »en narod z nami«, je **morebiti** bilo še smiselno, da jo sprejmemo (kakšna milost! op. ur.). Toda danes, ko odkrito in pošteno izjavlja, da je vse, o čemur smo sanjali, bila le laž in bedarija, nimamo niti potrebe niti interesa se še zanjo zavzemati. **Naj bo Slovenija samostojna in svobodna!** Le naj krenejo Slovenci na pot svoje usode!« — Čudno je to: Na eni strani pravijo, »naj bo Slovenija samostojna in svobodna«, na drugi strani se pa tako branijo pripoznati nam le skromen košček avtonomije! Gospodje v Belgradu že vedo, zakaj tako delajo in pišejo, mi pa tudi: Dobre krave ne da noben kmet rad od hiše.

Vse v radikale! Zadnje dni so poročali listi, da je sklenil ministrski svet odpustiti iz službe 10 procentov vseh uradnikov, ostalim pa zvišati plače. Ta vest je v krogih slovenskega uradništva povzročila velikansko vznemirjenje, kajti kar čez noč se znajti na cesti in iti morebiti za konjskega hlapca, to ni tako enostavna stvar. Zato so začeli gospodje trumoma pristopati k vladajoči radikalni stranki, češ nas »radikalov« vendar ne bodo pognali iz kancelij. Ker pa so že skoro vsi slovenski uradniki pri radikalih, 10 procentov pa jih bo le moralo iti, zato bodo morali »iti« tudi radikali. Šli bodo pa tisti, ki so se vpisali v radikalno stranko **prepozno.** Če bi bili gospodje ubogali »Avtonomista«, ki je že zdavnaj objavil eno ali dve tozadevni vabili za vstop k radikalom, bi bili danes lahko brez skrbi. »Avtonomist« je namreč še vedno vse prav povedal.

Mali »lističi«. Med take male »lističe« spadamo tudi mi. Vsaj po trditvi »Slov. Naroda« mora biti tako. V soboto se je namreč »Narod« obregnil nekoliko na »male lističe«, ki mu očitajo nedoslednost, to je, da piše danes tako, jutri pa tako. Ker smo tudi mi nekoliko deležni tega greha, zato sprejemamo poklon, da smo »mal listič«, hvaležno na znanje s pripombo, da so majhni psički navadno najhujši. »Narodu« pa bodi povedano na uho, da danes »Avtonomista« več ljudi bere kakor »Narod« in vsi, ki bero oba lista, pravijo, da »Avtonomist« ni prav nič dolgočasen. Če »Narod« tega ne verjame, naj vpraša svoje zaupnike po deželi, pa ne po mestecih in trgih, ampak med **kmeti.**

Begunsko vprašanje. Med vojno in v prvi dobi po vojni smo dobili v naše kraje veliko število beguncev. Zbežalo je s svojih domov veliko število siromakov iz Goriškega, iz Trsta in iz zasedenega ozemlja, da se rešijo pred vojnimi grozotami in pred nasiljem Italijanov, pozneje so pa prišli k nam tudi ruski begunci, ki so se hoteli umakniti boljševiškemu režimu. Dokler je obstojala resnična potreba po pomoči za te ljudi, je vsak imel ž njimi sočutje. Veliko vprašanje pa je, če ta potreba še danes obstoji. Vse kaže, da ne. Tako je n. pr. ruska vlada imenovala za svojega poslanika v Rimu **kneza** Gorčakova. To pomeni, da se v Rusiji tudi knezom ni treba več bati za življenje. In ta knez Gorčakov je sam izjavil, da sovjetska vlada nikomur ne brani vrnitve v domovino! Čudno bi tudi bilo, da v Rusiji ne bi moglo živeti v miru nekaj tisoč »beguncev«, če živi tam okoli 100 miljonov ljudi! Zato je pa zelo verjetno, da je med ruskimi »begunci« ne le veliko število takih oseb, ki se iz političnih vzrokov niso marali ali niso mogli vrniti domov, ampak da je med njimi tudi mnogo takih tičev, ki se tudi v Ameriko ne bi vrnili, pa ne iz »političnih« ozirov, ampak iz strahu pred — policijo! Zato bi pa dobro bilo včasih take »politične vzroke« nekoliko pobliže pregledati. — Isto velja tudi o naših beguncih. V zasedenem ozemlju živi nekaj stotisoč naših rojakov pod laško oblastjo. Zakaj se ne bi počasi vrnili med nje tudi naši begunci? Danes je v zasedenem ozemlju že toliko reda, da je tudi tam mogoče živeti. Dokaz, da življenje v zasedenem ozemlju ni nemogoče, so ravno oni stotisoči, ki so ostali doma. Zato bi bilo prav, če se tudi pri nas že enkrat »begunstvo« likvidira in da se begunci vrnejo na svoje domove in če že hočejo delati »za narod«, naj delajo **doma.** Sicer bodo mnogi prišli v sloves, da se **ne smejo** vrniti domov, pa ne zaradi svojega »jugoslovanstva«, ampak iz čisto drugih vzrokov!

Red nad vse! Prva in glavna stvar v privatnem in v javnem gospodarstvu je red. Kjer ni reda, ni gospodarstva. V naši državni upravi vlada, kakor znano, največji red. zato dobivajo profesorji na srednji tehniški šoli v Ljubljani, ki je edini zavod te vrste v celi Jugoslaviji, svojo plačo namesto prvega v mesecu, kakor je to povsod navada, tako enkrat 15. ali 16. v mesecu ali pa še pozneje. Kakor pač Bog da in gospod minister in kakor sreča nanese. Red mora biti, red nad vse! Je tako kakor s tisto žensko, ki je imela zamazan kazalec in je štruklje mesila z dvignjenim kazalcem in rekla: Snaga velja!

TRBOVELJSKI PREMOG IN DRVA
ima stalno v zalogi vsako množino.
Družba Ilirija, Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Telefon 220.

Čevlji z znamko „Peko" domačih tovaren Peter Kozina & Ko. so priznano najboljši in najcenejši. — Dobite jih povsod. Glavna zaloga: Ljubljana, Breg štev. 20, na drobno Aleksandrova cesta št. 1.

Gospodarstvo.

Borza in država.

Borze so v kapitalistično organizirani družbi zelo važen organ narodnega gospodarstva. Prav zaradi tega je njihov odnošaj do države pomemben, ker je izjemen. Za namene države je najvažnejši činitelj — denar. V preteklih časih je država prav tako, kakor dandanašnji, potrebovala dosti denarja, zasti ob vojskinih prilikah. Denar pa si je izposojevala: to pa je bilo vedno zvezano s težkočami. Danes pa so borze neusahljiv denarni vir za državo. Zato je za državo močna in sprejemljiva borza velikega pomena. Narodno gospodarstvo in moderno državno gospodarstvo sta ozko zvezana, kar smo na lastne oči videli med svetovno vojno in po njej — do današnjih dni. To zlasti dobro opazujemo tudi pri blagovnem prometu, predvsem pa pri poljedelskih produktih. Potom večnega iznavnavanja med ponudbo in povpraševanjem blaga doprinaša borza k pravičnejšišm cenam in ščiti prave producente pred špekulacijami posredovalne trgovine.

Država ima vliv na borze predvsem po svojih poklicanih organih, to je potom finančne oblasti. Ta oblast je **posredovalna inštanca** med državo, ki išče denar, in borzo, ki ga ji preskrbuje. Njen **borzni komisar** nadzoruje dogodke na borzi. V gospodarskem življenju je **golo zaupanje vse,** zakaj razni dogodki so le neka gasilna krpa, ki navidez še tako cela, ima vedno kakšne luknje. Zlasti na borzi se visoko ceni trgovska zvestoba in zaupanje, ker mora veljati dana beseda kot sveta in nedotakljiva. Zelo važna je naloga borznega komisarijata v nemirnih časih, ko razne nepotrjene vesti vznemirjajo borzo, da hitro poseže vmes, izda verjetne komunikeje in pomiri ljudi ter spravi razpoloženje prodajalcev in kupcev blaga zopet v normalni tir. Borzni komisarijat je tudi poklican preprečavati takozvane **navidezne kupčije,** o katerih smo v našem listu že govorili.

Velik interes ima država glede raznih **rentnih kupčij.** Država skuša na rentni trg vedno ugodno uplivati ter ima celo lastne organe, ki se bavijo z regulacijo rentnih kurzov. Vsaka država ima lastne vrednostne papirje, predvsem onih notranjih in zunanjih državnih in investicijskih posojil, ki jih skuša že zaradi svojega kredita držati na ugodni višini. Zato je v vsaki državi važna **poštna hranilnica,** potom katere hranilci ali pa država sama na borzi kupujejo ali pa prodajajo državne vrednostne papirje; tako lahko država vpliva na kurz svojih rent, zato je borza nekak regulator v narodnem gospodarstvu, pri državnih kreditih in pri — obrestni meri. Vse gospodarstvo dandanes je mehanizirano. Vsaka sprememba v tem mehaniziranem gospodarskem svetu se pozna takoj na borzi. Borza je toraj gospodarski barometer kapitalistične družbe. Borzni kurzi so merilo vrednosti premoženja, produktor vsake sorte in denarja. Zato ne moremo ceniti ničesar po nominalni vrednosti, ampak le po borznem kurzu. Če se n. pr. kakšna delnica glasi na 100 Din, ni s tem še rečeno, da je tudi toliko vredna, ampak njen borzni kurz — ki je izraz prave vrednosti — se glasi lahko na 50 Din, ali pa na 300 Din. Če je na bankovcu zapisano 100 Din in je natiskano na njem, da so to srebrni dinarji, še s tem ni rečeno, da bo kdo dal za papirnati 100 dinarski bankovec res 100 srebrnih dinarjev. Vrednost tega bankovca bom našel le v borznem kurznem listu.

Borza služi državi posebno s razpečavanjem večjih posojil, s preskrbljevanjem kapitala za zidanje železnic itd., nadalje pri nakupih tujih valut, ki jih rabi država za plačevanje obrestij v inozemstvu ali pa za pokritje importa. Borza oživlja trgovino in industrijo, katere davčna moč se s tem pojačuje. Borza uvaja v življenje svoje usance (trgovske običaje) s katerimi popolnuje obstoječe zakone. Borza je z državnega gledišča dobila svoj pomen povsod tam, kjer so spoznali, da za varnost države ne zadošča samo vojaška moč, temveč da je predvsem potreben **razvoj njenih gospodarskih sil.** To smo jasno videli v svetovni vojni. Avstroogrska, Nemčija in Rusija so se opirale na militarizem, ki je bil silno razvit in močan — pa so bile tepene. Angleži in Amerikanci pa niso imeli nobene večje stalne armade, ampak bile ste gospodarsko zelo razvite in močne — in ste zmagali ter si podjarmile ves svet. Kako so se Nemci smejali, kadar so govorili o angleškem in amerikanskem soldatu, ki ni nikoli živel v kasarni, ki ni 3 leta »služil«, ampak je prišel kar s polja, iz tovarne, iz pisarne na bojno pozorišče. Ta vojak pa je bil prvič sit, drugič dobro oblečen in obut, tretjič je imel dobro orožje in za seboj vso gospodarsko in denarno silo, ki ostane vedno zmagovalka. Zakaj denar je svetâ vladar! — dandanes bolj kot kdaj poprej. Borza koncentrira kapitalije za privatne in državne korporacije in v tem leži njen veliki gospodarski pomen za poljedelstvo, za trgovino in za industrijo.

Mi Slovenci še nimamo lastne borze, ker se belgrajska vlada menda tudi temu upira. Gospodarsko se brez nje nikoli osvoboditi ne moremo, ker nam sedaj s pomočjo borze gospodarsko zapovedujeta Zagreb in Belgrad. Tudi s tega vidika nam je avtonomija potrebna!

ZA KMETE.

Zemljiški davek.

Država potrebuje zopet denar in sicer mnogo denarja. Potrebuje ga za oboroževanje, potrebuje ga za izboljšanje prometnih sredstev, potrebuje pa ga pred vsem za zvišanje uradnišških plač, ki so res neverjetno nizke. Ker pa država ne more ustvarjati denarja iz nič, ga more dobiti le iz novih davkov ali pa iz posojil.

Posojila pa se navadno dobe samo za investicije. To se pravi: Izposojeni denar je treba porabiti za kakšno koristno napravo, ki kaj nese, tako da dotična naprava sama in njeni dohodki jamčijo, da izposojeni denar ni izgubljen. Med take plodonosne naprave spadajo n. pr. železnice. Oboroževanje armade in zvišanje uradniških plač pa niso plodonosne naprave in zato tudi ni misliti, da bi se dali izdatki za armado in za uradništvo pokriti s kakšnim posojilom bodisi doma ali pa na tujem. Ker pa uradništvo mora živeti, bo morala država zvišati davke, da dobi potrebne svote za zvišanje uradniških plač na razpolago. Dobili bomo torej ali nove davke ali pa bodo stari davki znatno zvišani.

V najnovejšem času so se začeli merodajni gospodje posebno zanimati za **zemljiški davek.** Oni pravijo, da kmet prodaja svoje pridel-

ke v zlatu, les prodaja v zlatu (t. j. po svetovni ceni), živino prodaja v zlatu, zemljiškega davka pa ne plača skoro nobenega, oziroma zelo malo: Dočim dobi danes za 1 kg masti nad 100 kron, torej skoraj 100 krat toliko kakor pred vojno, plača zemljiškega davka le 4 krat toliko kot pred vojno, ker plača le predvojni znesek v dinarjih namesto v kronah. Iz tega dejstva sklepajo merodajni gospodje, da je treba zemljiški davek znatno zvišati in nekateri zahtevajo celo, naj se plačuje v zlatu (t. j. v papirju, ampak preračunano na zlato veljavo).

Poglejmo, kaj je na ravnokar izrečenih trditvah: Ali so resnične ali ne? Priznati moramo, da res kmet, ki ima kaj na prodaj, danes svoje pridelke lahko proda v zlatu (navadno jih ne, ker polovico »zlata« požro prekupci). Res je tudi, da kmet plača zemljiškega davka razmeroma zelo malo. To vse je res. Toda tu nastane vprašanje: **Ali je pa to tudi že vse?**

V odgovoru na **to** vprašanje tiči jedro cele stvari. Če bi imeli mi danes še stari avstrijski davčni sistem, bi zgoraj omenjene trditve vsaj nekoliko držale. Toda mi imamo danes popolnoma nov davčni sistem, **čegar težina leži v indirektnih davkih, predvsem v carini in trošarini. Ti dve zadnji postavki pa izpreminjata znatno položaj, v katerem se je nahajal kmet pred vojno.**

V kmečkem gospodarstvu igrata veliko vlogo **obleka in obutev.** Obleči in obuti je treba lastno rodbino in posle. Dalje je tudi dninarjem treba plačevati danes nerazmerno viššje plače kot pred vojno (tudi če jih preračunamo na zlato veljavo) ravno zaradi drage obleke in obutve. Zakaj pa sta obleka in obutev tako dragi stvari? **Samo zaradi carine!**

V carini in v trošarini, ki je naložena na vsako zrno kave, na vsako kocko sladkorja, na vsako kapljo petroleja, na vsako vžigalico — **v carini in v trošarini je izražen velik del nekdanjega zemljiškega davka!** Nekdaj je plačal kmet res razmeroma mnogo višji davek od zemlje, zato pa je dobil češko blago za obleko **brez carine,** kar je imelo za posledico, da so bile tudi dnine nižje. Iz tega pa sledi po vsi pameti, da se mora znižati carina na neobhodno potrebne predmete, če se že hoče zvišati zemljiški davek. Visokih carin na obleke in obuvalo in visokega zemljiškega davka ob enem pa kmečko gospodarstvo ne prenese.

Na kmete in na njihovo **dozdevno** blagostanje gledajo danes mestni ljudje, zlasti oni, ki morajo živeti od mesečne uradniške plače, z neko zavistjo in pravijo: Kmet ima vsega dovolj, mi pa stradamo. To mnenje pa je krivo. Za jesti ima priden kmet res, pa tudi ne preveč. Vsak je zadovoljen, če ima **dovolj,** brez ozira na kakovost. Ali pa je treba biti nevoščiljiv onemu, ki ima komaj dovolj? Le vprašajte pri posojilnicah, pa boste zvedeli, kdo danes najbolj pritiska na posojilniške kljuke in kdo najbolj seka gozdove!

Zato opozarjamo naše kmete na pretečo jim nevarnost glede nameravanega zvišanja zemljiškega davka, da pravočasno stopijo v stik s svojimi zastopniki in energično zahtevajo znižanje carin na neobhodno potrebne reči, če se že mora zvišati zemljiški davek. Ugovor, da se dobi obleke in obutve že dovolj iz domačih fabrik, ne drži, ker take fabrike, ki bi prodajala svoje blago po lastni ceni, brez pribitka carine, nikjer na svetu ni, kjerkoli obstoji carina.

*

Žitne cene v Vojvodini: Pšenica 1820 kron, oves 1200 kron, rž 1480 kron, moka pa 2740 kron.

Vrednost denarja: 1 dolar 385 kron, 1 lira 18 kron 72 vinarjev, 100 kron velja v Švici 1 frank 43 centov.

ZA SLOVENSKE DELAVCE.

Socialistična „partija" Jugoslavije in narodno vprašanje.

»Avtonomist« je že povedal svoje mnenje o »nezavisni radnički partiji Jugoslavije« (neodvisna delavska stranka), ki se je ustanovila v Ljubljani na Turjaškem trgu kot podružnica srbske centrale v Belgradu. Danes nam je spregovoriti o drugi delavski stranki v Sloveniji, to je o socijalistični stranki Jugoslavije, ki jo nekateri klasično srbsko imenujejo tudi »partija« (SPJ).

Nekdaj smo imeli slovensko socijaldemokratično stranko, ki je imela svoje vodstvo v Sloveniji. Dokler je bila enotna, je bila v njej združena večina slovenskega delavstva. Precejšen vpliv je imela tudi med malimi kmeti. Za stranko so stale močne strokovne, izobraževalne, konsumne in druge gospodarske organizacije. Navzlic precejšnim pomanjkljivostim je slovenska socijaldemokracija, dokler je bila enotna in je imela svoje vodstvo v Ljubljani, igrala zlasti po prevratu važno politično vlogo ne samo v Sloveniji, ampak tudi v celi državi. V svojem socijalnem programu je bila podobna drugim svetovnim socijaldemokratičnim strankam, v narodnem vprašanju pa je stala na stališču **konfederacije (zveze) balkanskih republik.** V tej zvezi bi bila **Slovenija samostojna republika,** ki bi le nekatere skupne zadeve vravnavala vzajemno z ostalimi članicami konfederacije.

Na podlagi **tega programa** je šla socijaldemokracija l. 1920. v volilni boj in je navzlic veliki komunistični konkurenci dosegla mogočno število glasov in 6 poslancev. Ko so slovenski volilci oddajali svoje glasove za socijaldemokratične kandidate, **se jim niti sanjalo ni, da bodo v tej stranki v kratkem komandirali belgrajski Srbi.** Saj je vendar ravno socijaldemokratična stranka razvila najhujšo agitacijo proti komunistom vsled tega, ker so na Štajerskem kandidirali dva Srba. Volilci so se temeljito razočarali: namesto boja za republiko, za avtonomijo Slovenije in za socijalne reforme so videli, da njihova stranka vedno bolj leze Belgradu v nedrije. Ni minilo dolgo časa, in **slovenska socijaldemokratična stranka se je popolnoma razbila.** Stranka, ki je preje komunistom najbolj zamerila, da si puste komandirati iz Belgrada, se je prostovoljno sama odpovedala notranji samostojnosti, spojila se je s srbskimi in hrvaškim socijalisti v eno samo »socijalistično partijo Jugoslavije«, ki ima svoj sedež v Belgradu **in v kateri izključno odločujejo le Srbi:** Topalović, Bračinac, Divac itd.

Ta stranka stoji na čisto centralističnem stališču, bori se za takozvano »narodno edinstvo« v Pribičevićevem pomenu in je v vsakem oziru zaveznica srbskih ultracentralističnih demokratov. Kam pelje taka politika, vidijo naši delavci najbolje sedaj, ko slovenski delavski denar roma v Zagreb in v Belgrad, nazaj pa prihaja le bore malo. Kje so miljoni in miljoni, ki se stekajo v »središnji« urad za zavarovanje delavcev? Romajo lepo čez Gorjance in čez Sotlo, v Ljubljani pa je zaspala v temeljih veličastno projektirana stavba delavske zavarovalnice na Miklošičevi cesti... Kajneda, gospodje voditelji socijalistične »partije« Jugoslavije, saj smo »en narod« in je vseeno, če gredo krvavo zasluženi miljoni **slovenskih** delavcev v Belgrad in v Zagreb! Saj smo vsi »Jugosloveni«!

Kam pa pelje stranko samo njena protiljudska centralistična politika, so pokazale zadnje državnozborne volitve. Delavsko ljudstvo je SPJ pokazalo hrbet. Mogočna socijaldemokracija, ki je l. 1920., ko je bila še slovenska, dobila blizu 40.000 glasov, 6 poslancev in je bila druga najmočnejša stranka v Sloveniji, je zdaj, ko je srbsko-centralistična, z veliko muko dosegla 6000 glasov in nobenega poslanca! Gospodje voditelji SPJ v Sloveniji, ali vas tudi to še ni izučilo? Vse ste dali Belgradu in Zagrebu: politično organizacijo, strokovne organizacije, delavske denarne in podporne zavode, pristaše pa ste izročili drugim strankam. Zdaj nimate ničesar...

Slovensko delavstvo mora vzeti svojo usodo v lastne roke. Vsak je sam svoje sreče kovač. Slovensko delavstvo si mora postaviti svojo lastno slovensko delavsko stranko, **odtok krvavo pristradanega delav. denarja na jug se mora ustaviti.** Z delavstvom srbskega in hrvaškega naroda se mora slovensko delavstvo sporazumeti v svojem lastnem interesu, vendar pri tem **ne sme spustiti vajeti iz rok;** drugače je joj! Samostojnost, popolna enakost in ravnopravnost, ta načela morajo vladati v razmerju med srbskimi, hrvaškimi in slovenskimi delavskimi organizacijami, **ne pa podrejenost in hlapčevanje!** To bi si tako »nezavisna radnička partija Jugoslavije« kot »socijalistička partija Jugoslavije« morali sporazumeti, **če** hočeta imeti kaj veljave in kaj **volilcev** med slovenskim delavstvom.

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOV. AVTONOMISTOV.
Odgovorni urednik Jože Petrič.
Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Oblačilnica za Slovenijo r. z. z o. z. v Ljubljani.

Zaloga zgolj prvovrstnega manufakturnega blaga.

Centralno skladišče: v „Kresiji" (vhod iz Lingarjeve ulice štev. 1, prvo nadstropje.)
Podružnice v Ljubljani: v Stritarjevi ulici štev. 5, in na Dunajski cesti v hiši „Gospodarske zveze". — V Somboru (Bačka), Aleksandrova ulica štev. 11.
Lastna konfekcijska tovarna. — Telefon št. 550. — **Solidna postrežba in solidne cene.**

Trgovska banka d. d., Ljubljana

Šelenburgova ulica številka 1.
(PREJ SLOVENSKA ESKOMPNA BANKA)
KAPITAL IN REZERVE DIN 17,500.000·—
Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.
Brzojavi: Trgovska **Telefoni: 139, 146, 458**

PODRUŽNICE:
Maribor, Novo mesto, Rakek, Slovenigradec, Slovenska Bistrica

EKSPOZITURE:
Konjice, Meža-Dravogr., Ljubljana (menjalnica v Kolodvorski ulici)

Alojzij Lenček stavbeni in galanterijski klepar

Ljubljana, Sv. Petra cesta št, 29.

Se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela. - Cene zmerne. - Delo solidno.

V Bohinj! V najlepši legi ob Bohinskem jezeru se nahaja **hotel Sv. Duh** s 30 opremljenimi sobami in novo vpeljano električno razsvetljavo v sobah. Čolni in kopališče na razpolago. Izvrstna kuhinja. Postrežba točna in solidna. Cene zmerne.

Za mnogoštevilen obisk se priporoča

Feliks Seljak, hotelir.

IVAN JAX IN SIN

LJUBLJANA, GOSPOSVETSKA C. 2.

Šivalni stroji

10 letno garancijo

izborna konštrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu. Ustanovljena l. 1867. Došlo je ravnokar večje število strojev za vsako obrt. Vezenje poučuje brezplačno.

Pisalni stroji Adler in Urania.

Cenik zastonj in franko.

Kolesa iz prvih tovaren:

Dürkopp, Styria, Waffenrad in motorete na prvo kolo.

Proda se

enonadstropna hiša s posestvom v sredi mesta Kostanjevice, zamenja se tudi z manjšo hišo v Celju ali Ljubljani.

Naslov pove uprava (znamke za odgovor).

Teodor Korn, Ljubljana

Poljanska cesta št. 8

se priporoča cenj. občinstvu za izvrševanje vseh

kleparskih in vodovodnih instalacijskih del kakor tudi za pokrivanje streh.

Vsa stavbinska in kleparska dela v priznano solidni izvršitvi. Proračun brezplačno in poštnine prosto. Popravila točno in po najnižji dnevni ceni. Ambalaža in pločevine.

Popolnoma varno naložite svoj denar v

VZAJEMNI POSOJILNICI V LJUBLJANI

r. z. z o. z.

sedaj poleg nunske cerkve

po leti l. 1923 v svoji lastni palači ob Miklošičevi cesti poleg hotela „Union".

Hranilne vloge se obrestujejo po **6%** brez odbitka rentnega in invalidskega davka.

Vloge v tekočem računu se obrestujejo po **5½%**.

Hranilne vloge vezane na dobo pol leta po **6½%**.

Večji vezani zneski se obrestujejo po dogovoru.

Vezanega „Avtonomista"

iz leta 1922 se proda. Cena Din 90·—. Dobi se v upravi.

„Nove zapiske"

letnik 1922. Nevezane se dobi istotam Cena Din 25·—.

Valentin Vojska

pleskar in ličar,

Ljubljana, Cerkvena ulica 11.

se priporoča slavnemu občinstvu za vsa v to stroko spadajoča dela.

Cene zmerne. --- Delo solidno.

Važne gospodarske knjige.

SLOVENSKA KUHARICA.

VELIKA IZDAJA

z mnogimi slikami v besedilu in več barvanimi tabelami. Sedma izpopolnjena in pomnožena izdaja. **Priredila S. M. FELICITA KALINŠEK.** Cena okusno opremljeni knjigi, vezani v celo platno, Din 220·—. — Obširna knjiga obsega nad 700 strani besedila s slikami in 33 tabel na umetniškem papirju v barvotisku. Tabele nudijo 193 krasnih slik v naravnih barvah, ki jih je izvršil ravnatelj Dragotin Humek, reproducirala pa domača tiskarna. Poglavje o gobah, njih najdiščih, uporabi in poznavanju je napisal Ante Beg. Niti bogato nemško slovstvo ne premore tako obširne in lepo opremljene kuhinjske knjige.

PRAKTIČNI SADJAR.

Zbirka najvažnejših sadjarskih naukov, pojasnjena s 25 barvanimi prilogami in 92 slikami v besedilu. **Priredil Martin Humek,** višji sadjarski nadzornik. Cena vezani knjigi Din 120·—. — Tudi ta knjiga prekaša vse pričakovanje; mnogostransko in pregledno razdeljena tvarina je tiskana na 420 straneh, 25 umetniških tabel v barvotisku, vezava in vsa oprema je tako okusna, da je posebno v današnjih časih nismo več vajeni.

Vsled bogate vsebine in velikega števila umetniških prilog v barvotisku je imelo založništvo ta obe knjigi ogromne dobavne stroške in je prodajna cena obeh knjig za današnje razmere skrajno nizka in vsled tega samo začasna. Zaradi visoke obrestne mere, more zdržati založništvo te dve ceni najdalje do konca avgusta t. l., na kar se obe knjigi podražita vsaj za polovico sedanje cene.

Sadje v gospodinjstvu. Navod o ravnanju s sadjem, sadni uporabi in o konserviranju sadja in zelenjadi. Za gospodinje in dekleta priredil M. HUMEK, višji sadjarski nadzornik, s 13 barvanimi prilogami in 42 slikami. Cena za to lepo novo knjigo znaša Din 30·—.

Sadno vino ali sadjevec. Priredil M. HUMEK, višji sadjarski nadzornik. Ta knjiga izpopolnjuje prvo in velja Din 20·—.

Breskev in marelica. Navodila kako ju vzgajamo in oskrbujemo. Priredil M. HUMEK, višji sadjarski nadzornik. Cena za to novo knjigo, ki podaja nasvete, kako gojiti ti dve najplemenitejši sadni vrsti, ki nudita velik uspeh in dobiček, znaša Din 12·—.

Nauk o čebelarstvu. A. Janša. Novi natis priredil F. ROJINA z dodatkom ALBERTIJEV-ŽNIDERŠICEV PANJ, in kako v njem čebelarimo, priredil M. HUMEK, višji sadjarski nadzornik. Cena za to knjigo, ki temeljito seznani čebelarje, kako postopati s kranjiči in kako čebelariti v novem, modernem panju, znaša Din 24.—.

:: JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI. ::

Pisalni stroji

i. t. d. mehanična delavnica (popravljalnica)

I. BARAGA,

Ljubljana, Šelenburgova 6/I.

Berite

ravnokar izišlo brošuro **„Jugoslovani, Slovani in Jugoslovani",** ki je najboljši politično-kulturni spis, kar jih je bilo napisanih po vojni. Naroča se pri upravi našega lista. Cena Din 5·—, s poštnino 25 para več.

Vaše blagorodje!

Kdor hoče imeti dobro slikarsko delo s pristnim blagom naj se obrne na:

Fr. P. Stare

slikarski mojster v Ljubljani

Florjanska ulica št. 16.

Antikvarijat, knjigarna

HINKO SEVAR

Ljubljana, Stari trg 34

kupuje in prodaja različne knjige v vseh jezikih po ugodnih cenah.

ŠMARJEŠKE TOPLICE

izborno zdravilišče

proti revmatizmu, protinu in živčnim boleznim.

30·5° C. — 12 km od Novega mesta. — Tik kopališča krasen gozd. — Popolnoma preurejeno. — Moderne sobe. — Izvrstna kuhinja. — Najboljša kranjska in štajerska vina. — Torek popoldan zdravnik na razpolago. Voz k polenajstemu vlaku. — Cene izvanredno nizke.

Za mnogobrojni obisk se priporoča

Ana Žičkar, hotelirka in upraviteljica toplic v Šmarjeti pri Novem mestu.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Ljudska posojilnica v Ljubljani

Miklošičeva cesta št. 6 (tik za franč. cerkvijo)

obrestuje hranilne vloge in vloge na tekočem računu od 1. januarja 1923 po

5%

brez odbitka rentnega in invalidnega davka.

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem decembra 1921 **nad 110 milijonov kron hranilnih vlog in nad 1,100.000 kron rezervnih zakladov.** — Posojila se dovoljujejo na osebni kredit (proti menici), na hipoteke in v tekočem računu.